

Felnőtt tanuló nők az iskolában

**MEElearN 13. Nemzeti és nemzetközi lifelong learning konferencia
Budapesti Gazdasági Egyetem Főépület 1055 Budapest, Markó u. 29-
31.**

Dr. habil. Reisz Terézia: PhD
egyetemi docens

PTE KPVK Pedagógiai és Andragógiai kutatócsoport
reisz.teri@gmail.com

Kutatás adatai

Kutatás háttere

- * **A kutatás ide:** 2006-ban kezdődött a PTE FEEK-en.
- * **Területe:** A PTE FEEK és jogelőd intézményeiben; az egykori Pécsi Tanárképző Főiskola népművelés szakon, a Janus Pannonius Tudományegyetem korábbi éveiben oktatott szakkurzusain, valamint a FEEFI személyügyi-, humán- és művelődésszervező szakon egyetemi, illetve főiskolai diplomát szerzett hallgatók körében.

Minta nagysága

- * 1978 és 2006. év között a PTE FEEK és jogelőd intézményeiben 10 852 fő kapott legalább egy diplomát.
- * 1247 kérdőív adatait rögzítettük, ami az **összes végzett hallgató 12,6%-át jelenti.**
- * **A kutatásban részt vettek:**
dr. Kocsis Mihály Ph.D
Kardos Lajos
Háber Hajnalka

Módszer

Adatgyűjtés:

kérdőívvel és 114 interjúval

Adatok feldolgozása

Az interjú témakörei:

A kérdőív témakörei:

- **tanulmányút** és egyetemi felvételik,
- karon folytatott **képzések köre**, elsajátított tudás/kompetenciák köre és hasznosítási területei,
- szakmai és **munkahelyi út**,
- személyes élethelyzet **szociológiai háttere**
- a **jövő tervezése**
- * SPSS adatbázis segítségével

- iskolai életút
- családi szociokulturális háttér
- tanulás motivációi
- egyetemen szerzett tudás szerkezete
- egyetemen szerzet tudás hasznosíthatósága
- munkahelyi út váltásai, aspirációk
- pályatervek- és motivációk
- tanulási tervek
- élettervek
- problémák és megoldási stratégiák

A diplomások mintájának sajátosságai

Nem, életkor, tagozat

Fő/%/ Nem	Fő	Százalék
Férfi	358	28,6
Nő	889	71,4 nappali: 83,7%
Összes	1247	100,0

Korcsoport/fő/%	Fő	Százalék
30 évnél fiatalabb	255	20,4
31-40 éves	470	37,7
41-55 éves	441	35,4
56 éves és idősebb	81	6,5
Összesen	1247	100,0

Legfiatalabb: 22 év legidősebb: 76 év

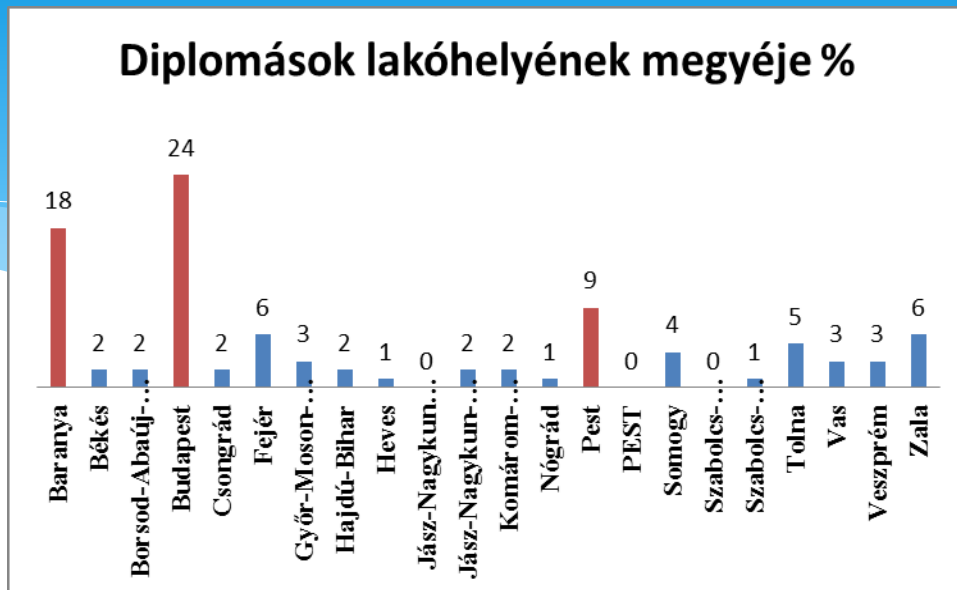
Tagozatok megoszlása

- 81,8% levelező
- 1,6 % esti
- 8,7% nappali
- 7,9% nem válaszolt

Pályaut szerinti megoszlás

- 20% pályakezdő
- 80% nem pályakezdő

Diplomások lakóhelyének megyéje %

Lakóhely településtípusa:

Budapest	24%
Megyei jogú város	39% (Pécs: 12%)
Város 10e fő felett	16%
Város 10e fő alatt	7%
Község	14%

A diplomások családi háttere

Családszerkezet

- * 94%-uk 4 fős és annál kisebb családban él

Családi állapot

- * 15% nőtlen, hajadon
- * 57,0 % *házas*
- * 20,1% *élettárssal él*
- * 7,3% elvált
- * 0,6% özvegy

Gyermekek száma:

Nincs gyermeke: 48 %

1 gyermek: 14 %

2 gyermek: 34%

3 és több gyermek: 4%

Szociokulturális háttér

Könyvek száma (medián): 500 db /fő

Családtag/	Apa	Anya	Házastárs
Iskolai végzettség			
Általános iskola	13,1	24,6	0,7
Szakmunkás bizonyítvány	31,1	18,7	12,0
Érettségi	26,2	36,1	35,0
Főiskolai végzettség	14,0	13,5	30,9
Egyetemi végzettség	13,2	5,9	19,4
Tudományos fokozat	2,1	0,8	1,9
Egyéb	0,3	0,4	0,1
Összesen	100,0	100	100,0

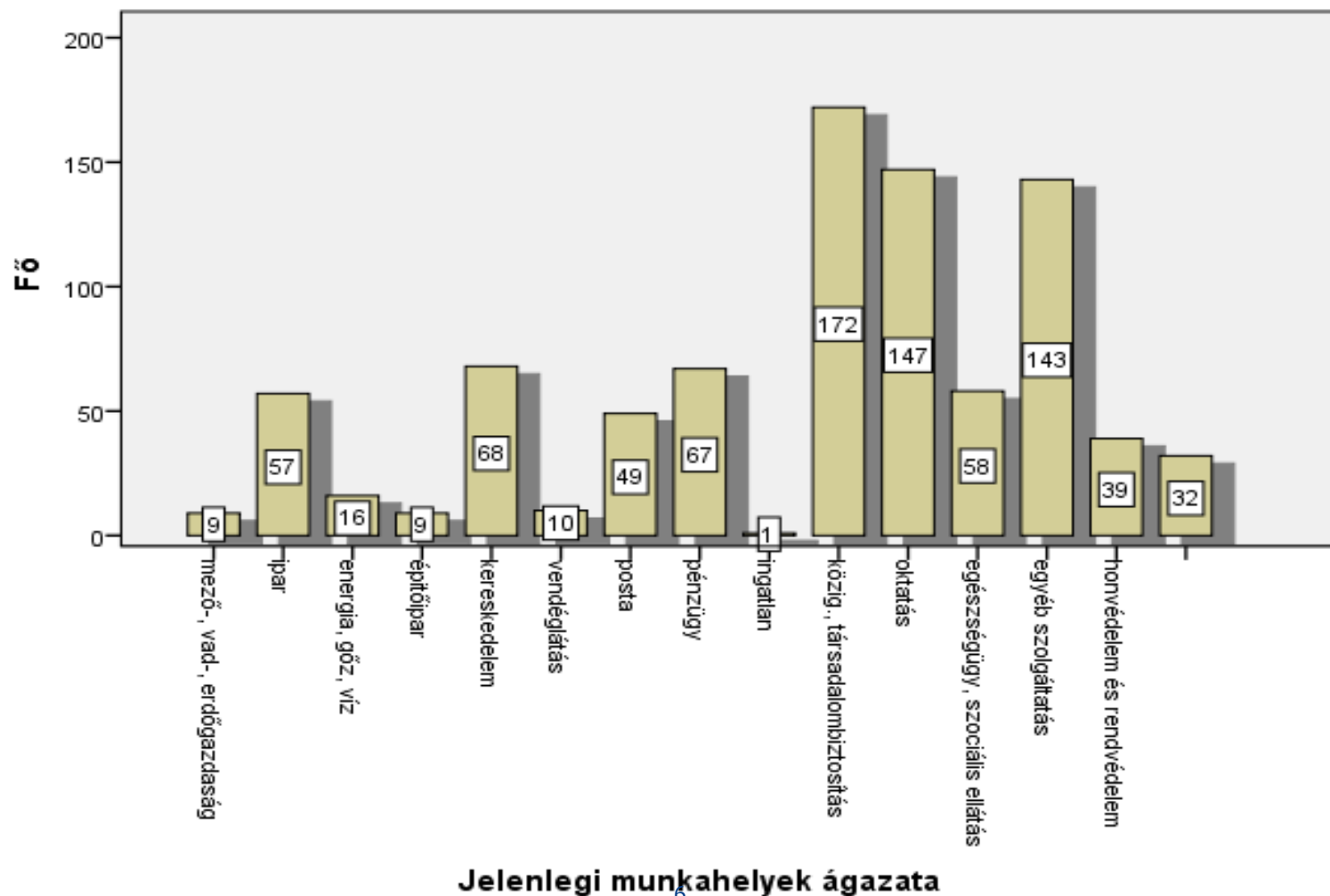
Tudományos előmenetel:

Nincs tudományos fokozata: 93%-ának

- * PhD : 2 fő
- * egyetemi doktor: 12 fő
- * folyamatban van fokozat megszerzése 33 fő

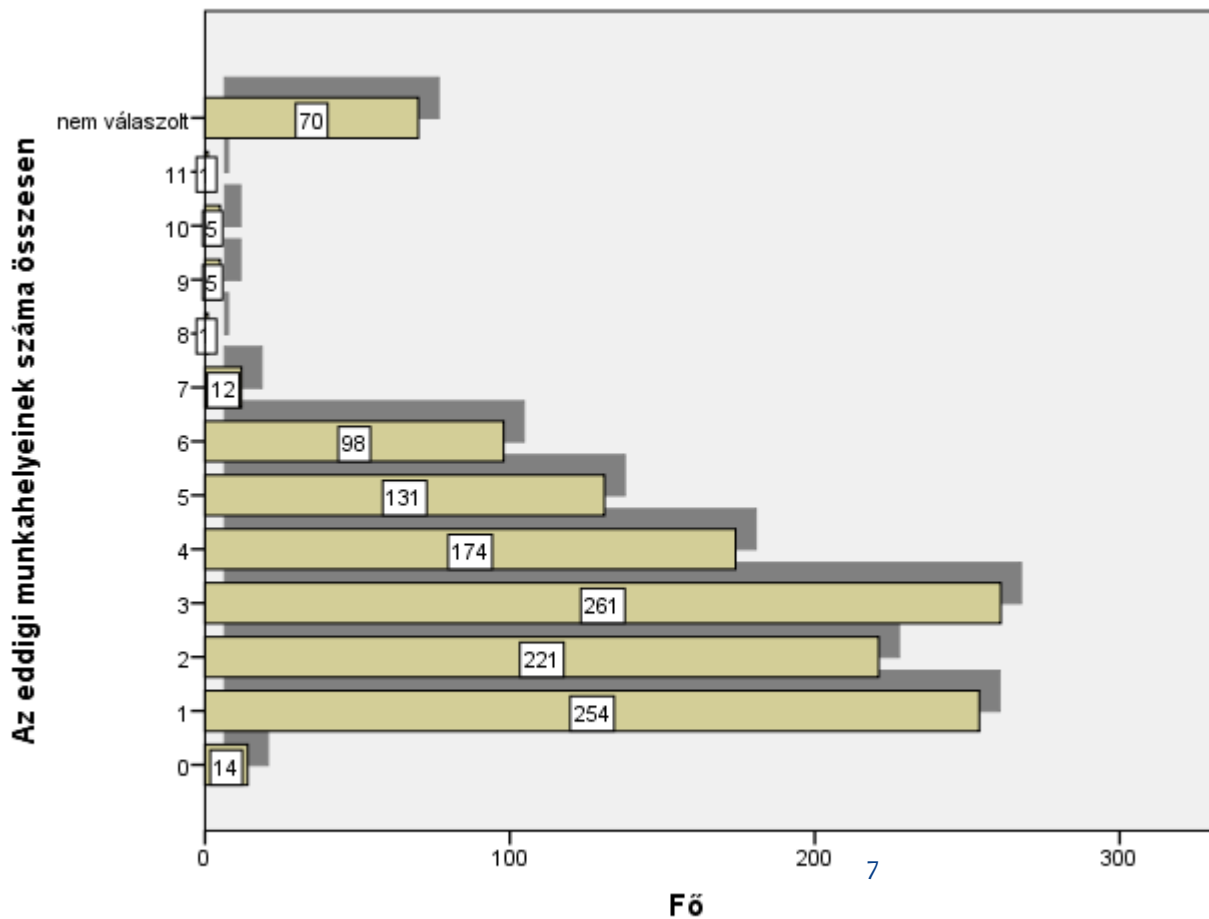
A diplomások munkahelyének ágazata

közigazgatás1.,oktatás-művelődés 2.,szolgáltatás3.

Munkahelyek száma

A végzetek cca. 60%-a legfeljebb két alkalommal váltott munkahelyet

Munkahelyek száma	Százalék
0	1,1
1	20,4
2	17,7
3	20,9
4	14,0
5	10,5
6	7,9
7	1,0
8	0,1
9	0,4
10	0,4
11	0,1
Nincs adat	5,6
Összesen	100,0

Munkahelyi beosztás alakulása

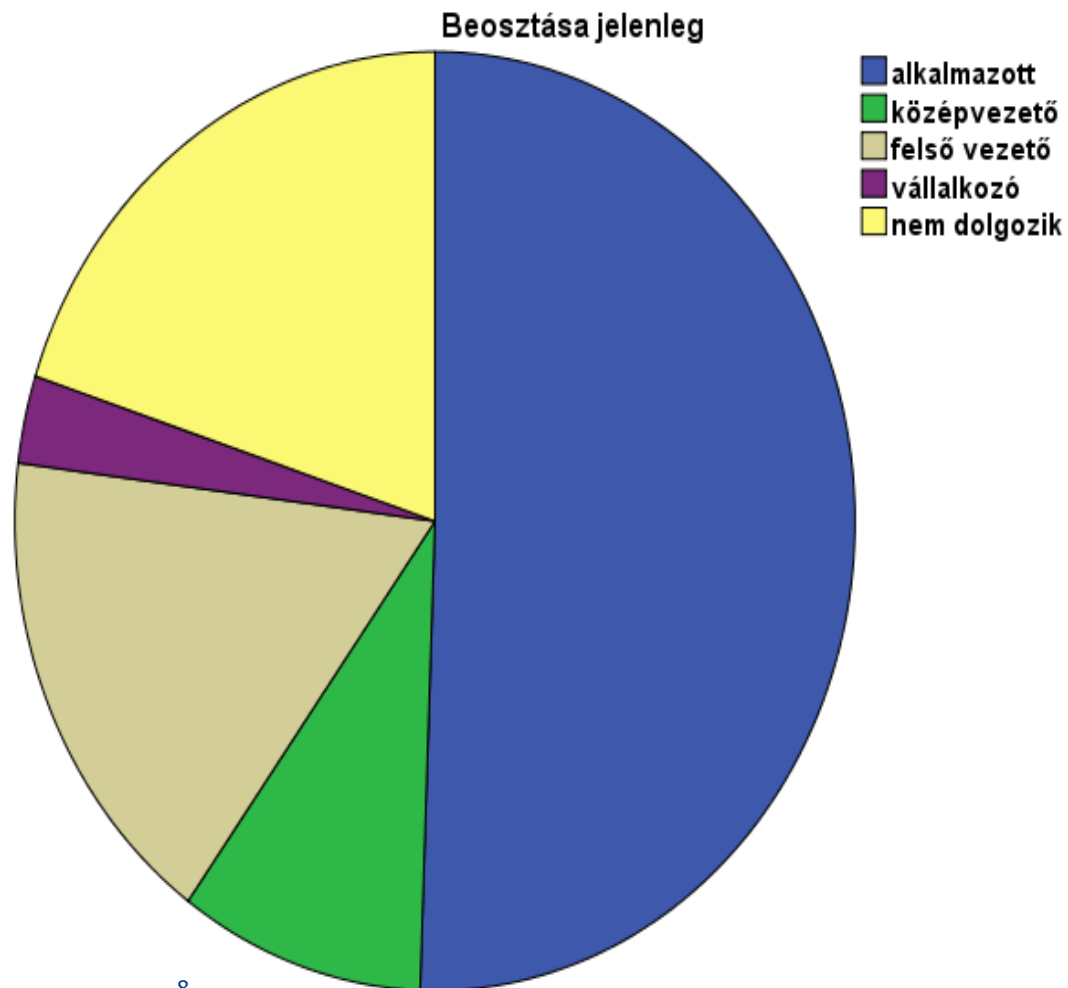
- **Alkalmazottak** **62%**

Vezetők:

- **Közép** **12%**

- **Felső** **22%**

Vállalkozók **4%**

Vállalkozás, innováció, oktatás

Vállalkozás, innováció

Vállalkozás: 21,9% vállalkozik

- * nő: 62,3% férfi: 37,7%
- * 41 éves és idősebb: 67,7%-a
- * formája: 35% egyéni, 34% bt, 21% kft

Innováció- megújulás keresése:

- igény kreatív munkára: 7,9%
- pályamódosítás motivációja:

anyagiak

új kihívás keresése a szakterületén

más terület vonzása

új vállalkozás indítása

képzettségnek megfelelő munka keresése

Oktatás terve

Tanítani szeretne: 13,5%

- * 1 év múlva: 27,4%,
- * 2 év múlva: 16,6%,
- * 5 év múlva: 29,2%,
- * 10 év múlva: 24,4%

Diplomások három csoportja

- * -Az **érettségi után egyetemi tanulmányaik** terveit szövögető legfiatalabb korosztály
- * - a **munkával, társkapcsolattal és már gyermekes családdal rendelkezők jellemzően más motivációval indultak neki** az egyetemi éveknél.
- * - **sodródó életformák:** életkorukat tekintve a pályájuk elején tartók éppen úgy ide tartoznak, mint az idősebb korosztály

NŐK AZ EGYETEMI DIPLOMÁHOZ VEZETŐ ÚTON

Minta: PTE FEEK és előd intézményeiben végzett
100 fő hölgyel készült interjú alapján

**A tanulással kísért életpálya tervezése mögött jellemzően
eltérő motivációk húzódnak meg.**

- Pályakereső fiatal korosztály
- Pályán mozgó idősebb korosztály
- Sodródók

Pályakereső fiatal korosztály

Motivációs háttér: Az **érettségi után egyetemi tanulmányaikat nappali vagy levelező tagozaton kezdő** legfiatalabb korosztály, akik egyben **első pályaválasztásukról is döntöttek.**

Életformát választó

- * *„Mindig is szerettem emberekkel foglalkozni, aztán jól ment a tanulás, ezért úgy éreztem, hogy ezen a területen tudok majd érvényesülni. Az egyetemi élet kellően változatos, hogy egy ideig jól érzem magamat.”* (31 éves nő, 2010-ben diplomázott, művelődésszervező, nappali tagozat, Baranyában él)

Tervek, álmok megvalósítója

- * *„Gyerekkorom óta érdekeltek a kultúra és a művészetek, és e területek közelében szerettem volna lenni. Kulturális programokat szerettem volna szervezni mindig is és... szeretem a könyveket és az irodalmat és Pécsen szerettem volna tanulni. Akkor azt hallottam, hogy egy olyan szak, amellyel több irányba is kereshetek munkát, illetve unokatestvérem ajánlotta.”* (32 éves nő, 2012-ben diplomázott, művelődésszervező, nappali tagozat, Budapesten él)

Tudás/tartalékokat felhalmozó a jövőre készülő – még bizonytalan tervekkel

- * *„Az andragógiáról bővebben olvasva úgy gondoltam, ez megfelel az igényeimnek. Átfogó képet nyújt, ami a későbbiekben segít a szakirány megválasztásában és az élet minden területéről. Különben az osztályfőnököm ajánlotta, hogy ez egy jó kar és szak, ahol az egyetemi éveim alatt jól fogom érezni magamat.”* (28 éves nő, 2015-ben diplomázott, andragógia nappali tagozaton, Pécsen él)

Munkaerőpiacon adaptálható szaktudást kereső

Diploma és magasabb végzettség megszerzése

- * *„Azt gondoltam, hogy megfelelő szakmai ismereteket, inkább gyakorlatias képzést kapok. A későbbiekre nézve is hasznos ismeretekre számítottam, amelyek a jövőbeli munkahelyen is alkalmazhatók lesznek. Azt is vártam, hogy továbbképezhessem magam, ezért később a mestert is elvégeztem.”* (33 éves nő, 2011-ben diplomázott, művelődésszervező, nappali tagozat, Szigetváron él)

Idősebb, levelező tagozatos korosztály

Motivációs háttér: *munkával, társkapcsolattal és gyermekkel rendelkezők, vagy családi közösséget, vállalkozást építő már nem pályakezdők.*

- 75%-uk az egyetemi tanulmányaik motivátoraként főként a *munakahelyük megőrzését* és kévesbé az új pálya keresését jelölték meg.
- Csupán alig egy negyedük *első pályaválasztó*, ennyi a *pályamódosító is*.

Diplomaszerzés motivációja: ***BIZTONSÁG-BIZTOSÍTÉK-TARTALÉK** képzése
jövedelem-, munkahelyi pozíció őrzése-, biztonság-növelése, jobb/könnyebb munkafajta, kiszámítható jövőtervezés, önépítés és mintaképzés*

* *Eltérő női motivációs csoportok:*

alkalmazottak – vezetők – önálló vállalkozók

családosok - egyedülállók

vidéki (nem urbánus) településen-városban élő nők körében

Női mobilitási utak- munkahely, pozíció megőrzése

”Levelezős” életforma- első szakma választása:

- * A tanuló nők körében nem ritka, hogy az alapfokú oktatási intézmény befejeztével hosszabb, rövidebb szünetekkel a munka mellett levelező vagy esti képzésben, munkahelyi átképzésekkel jutnak el a diplomáig és a biztosabb megélhetésig.

- „*Általános iskola után szakmunkásképzőbe mentem, ahol női szabó végzettséget szereztem. Szívesen végzettem ezt a munkát, a Kaposvári Ruhagyár pécsi üzemében helyezkedtem el. Aztán eltelt 3-4 év és úgy éreztem, váltani kellene. A Pécsi Postaigazgatóságra kerültem, itt, **munka mellett kezdtem el a középiskolát, majd az egyetemet is... A diploma megszerzése volt a legjelentősebb.** Szemléletváltozást hozott a mindennapi életemben, a kultúra, a tájékozottság fontosságát ismertem fel.*” (50 éves nő, Pécsen él, FEEFI-n végzett 2002-ben, művelődésszervező)

Életutakat szegélyező tanulás- tőkehalmozás és tőkekonverzió

- * A levelező képzésben végzett diplomásokra egyaránt érvényes iskolai út jellemzője, hogy **már munka mellől jelentkeznek egyetemi tanulmányaik végzésére.** A nők diplomaszerezési motivációjára különösen érvényes, hogy a meglévő **alkalmazotti vagy középvezetői pozíciójuk megőrzését várták a tanulmányaik elvégzésétől.**

- „*Már abban a munkakörben dolgoztam az egyetemi évek alatt, amit tanultam. Új tartalmakkal töltöttem meg az eddigi ismereteimet... **Másoddiploma volt nekem a FEFI-s,** így szakmai tapasztalatom már volt, ezért a gyakorlathoz az elméletet gyorsabban átkonvertáltam. **A FEFI-n tanultak ma is segítik a mindennapi szakmai munkámat.**”*

(48 éves nő, Budapesten él, PTE FEFI-n tanult 1997-2000. években, humán szervező)

Pályamódosítás- vezetői aspirációk

A diplomaszerzés motivációja az is, hogy érlelje pályaelképzelésüket, a munkahelyi hierarchiában való mobilitásukat és felkészüljenek pályájuk módosítására:

Szakirányú végzettség megszerzése

- * *„Művelődésszervezőként dolgoztam, tanári diplomával, kellett a szakirányú végzettség a szakmai munkámhoz, mert nem volt róla papírom. Szükségem volt a szakmai ismereteim korszerűsítésére, a tudásszintem emelésére, hogy professzionális elismertséget kaphassak.”* (39 éves nő, 2000. évben diplomázott, művelődésszervező szakon, Budapesten él)

Piacképesebb, mobilizálhatóbb diploma szerzése

- * *„Szakpárt kerestem a meglévő tanulmányaim mellé, így találtam rá a humán tudományokra. Elméleti és gyakorlati ismereteket motiváltak, amelyeket a mindennapi munkám során hasznosíthatok. Nem csalódtam.”* (46 éves nő, 2001. években, humán szervező szakon diplomázott, Kaposváron él)

Vezetői ismeretek elsajátítása

- * *„...Elsősorban a munkámhoz kapcsolódóan volt szükségem a tudás megszerzésére és mivel ezeket az ismereteket sikeresen fel tudtam használni, ezért a munkaköröm nem változott, csak vezetői beosztásban végzem a tevékenységet, amelyet szeretek. Mivel az egyetemen megtanítottak a megfelelő vezetői ismeretekre, ezért váltam alkalmassá arra, hogy embereket vezessek és –amikor szükséges oktassak.”* (46 éves nő, 2006-ben diplomázott, személyügyi szervező, Pécs)

Sodródók

Motivációs háttér: Stabilitás és kiszámítható élet- és pályatervezés igénye.

Sodródó életpályák minden korosztályban vannak.

* **Néhány ok :**

- bizonytalan vagy kényszer által megválasztott pálya
- az újrakezdés lehetőségének keresése,
- meglévő/ várható magánéleti -, és
- gazdasági válság
- munkaerőpiac beszűkülése
- a társadalmi-politikai környezet változása is motivál a tanulás megkezdésében, illetve folytatásában,
- önismeret- és megkésett személyiségérés

Sodródásból kivezető motivációk

Információgyűjtés

- * „Elsősorban az motivált a tanulásban, hogy viszonylag régen tanultam és ezért számítottam arra, hogy **friss impulzusokat, naprakész információkat** kapok a kultúra világából. A másik tényező meg az, hogy olyan információkhoz, vagy ismeretekhez jutok, amit esetleg egy **munkahelyváltás** esetén tudok hasznosítani.” (43 éves nő, 1997. években, humán szervező szakon diplomázott, Mohácson él)

Munkahelyváltás-változásmanagement

- * „Amikor a szakra jelentkeztem, akkor még a médiában dolgoztam és készültem arra, hogy **előbb-utóbb más területen próbálkozam** és az volt a tervem, hogy a város valamelyik kulturális intézményében szeretnék elhelyezkedni, de nem körvonalazódott semmilyen konkrétum, csak hát erre vágytam. Gondoltam, hogy amit itt tanulok, egy ilyen esetben tudnám hasznosítani, de ha nem sikerül a **munkahelyváltás** akkor is olyasmivel foglalkozom, ami érdekel. Tehát, hogy mindenképpen előnyöm származik belőle.” (45 éves nő, 1999. években, művelődésszervező szakon diplomázott, Győrben él)

Társadalmi-politikai környezet változása

- * „A tudás motivált, amely szélesebb látókör igényéből fakadt és **szorított a talpon maradás kényszere** is a **rendszer-váltás után**. Nem a pénz motivált, hanem az átmeneti időben a családom és a magam **megélhetési biztonsága**, mert ez a háttér fontos, mármint, hogy honnan indul, milyen értékeket visz magával az ember.” (47 éves nő, 1999 -ben diplomázott személyügyi szervező szakon, levelező tagozat, Budapesten él)

A tanulás az életstratégia alakítója

- * Nagy fordulópont volt az életemben, **amikor elváltam a második férjemtől**, hogy a mélypontját átvészelve, **kilábaljak ebből a problémából, elmentem a főiskolára**. Tanulást választottam, minthogy siránkozzak otthon és nyalogassam a sebeimet. **Meghozta ezt a teljesen más életformát**, onnantól az életem teljes mértékben megváltozott. A tanulást tartottam kiútnak, ez egyrészt lekötött, volt valami, amivel foglalkozom, és hogy mondjam, ez az iskola adott nekem egy olyan belső tartást és egy személyiség jellegű változást, hogy mi mindenre vagyok képes. Ez azért volt valószínű, mert életemben nem tanultam olyan jól, mint itt a főiskolán. Valamikor általános iskolai koromban, igen a jelesek. A lényeg, a személyiségemben változtam meg.” (55 éves nő, 2000-ban személyügyi szervezői szakon diplomázott, Budapest, 2000-2001 között a Magyar Munkaadók és Foglalkoztatók Országos Szövetsége (Munkaadók Szövetsége) elnöke)

Tanulási tervek új és megújuló motívumai

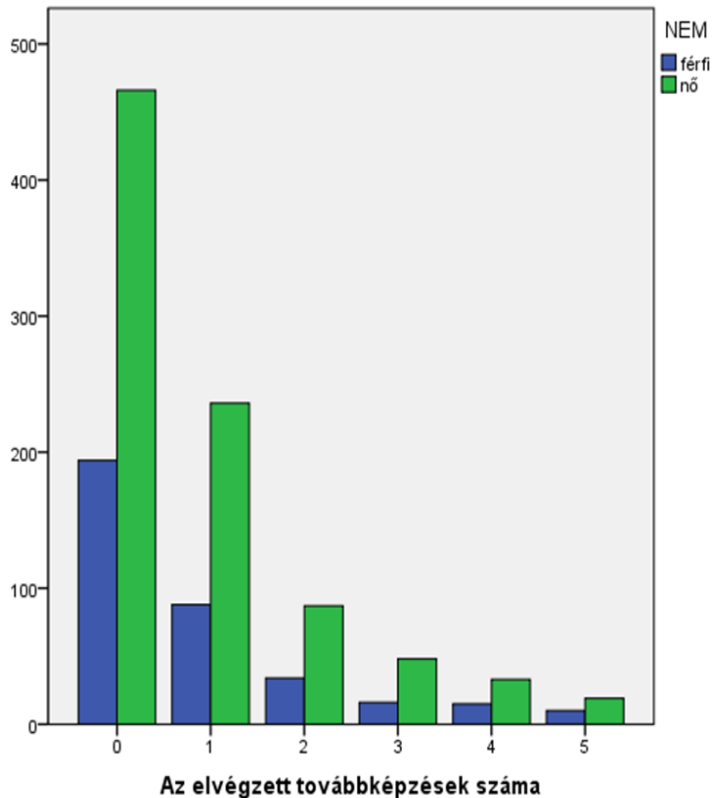
A kutatás időpontjában pályamódosítást tervezők : 15,9%)

- * A nők pályamódosítási terveinek és **KÉPZÉSI TERVEINEK** indokai :
 - állandósult **munkahelyen problémák**, nagy munkahelyi leterheltség
 - nehezen tudják összehangolni a **megnövekedett munkahelyi terheket** a családi kötelezettségeikkel,
 - a **szervezeti átalakulások** miatt veszélyeztetve érezték munkahelyüket
 - az újdonság és a **szakmai megbecsülés hiánya**,
 - a **kiégés**,
 - alacsony **keresetek**,
 - a **rossz munkakörülmények**,
 - és a felsőfokú **végzettségnek nem megfelelő munka**,
 - **más szakmai** területek vonzása,
 - saját **vállalkozás** kezdése
 - új szakma keresése, **kreatív szakmai feladat** főleg a fiatalabb nőket vonzza.

Továbbképzések

Továbbképzésre járt a
diplomások 35 %-a

Képzés jellege

- * Középfokú szakképesítés: 30%
- * Szakképesítő oklevél: 35%
- * Képesítést nem nyújtó okl.: 25%
- * Nincs információ 10%

A képzést követő változások

- * a magasabb fizetés elérése,
- * az új munkakör- vagy
- * magasabb beosztás lehetősége
- * a munkafajtában bekövetkezett változás
- * könnyebb napi munkavégzést biztosított
- * új foglalkozás
- * új munkahelyhez segítették a diplomásokat.

Az egykori hallgatóink a változásokat **a tanulás pozitív hatásaként értékelték** .

Tanulmányi tervek

- * Jelenleg is tanul: 8,5%-a
- * További tanulmányokat tervez: 58,1%-uk, körükben a nők aránya meghatározóan magas.
- * **Tanulmányi terveik között szerepelnek:**
 - a nyelvi tudásuk pótlása (17,1%),
 - gazdasági ismereteik bővítése (5,4%),
 - humán szakirányú tanulmányok végzése (3,8%),
 - tudományos-, doktori tanulmányok kezdése (5,5%),
 - újabb diploma (3%) megszerzése.

Összegzés

A felsőfokú tanulmányaikat folytató nők két eltérő korosztálya egyben életformájukat tekintve is különböző sajátosságokat mutató csoportok.

• A pályájuk elején vagy **pályakezdők fő motivációi** :középiskolai diákélet folytatására, diploma szerzése.

- munkahelyükön beilleszkedő,
- éppen családot alapítók .

Várakozásuk - nagy körvonalakban:

- a jó, érdekes és jól jövedelmező munka lehetősége
- a pályaválasztás első nagy lépése
- jól konvertálható diploma megszerzését

* **Az idősebb korosztály** 31 évnél idősebbek már munkatapasztalatokkal, munkahelyi pozícióval rendelkezett

Várakozásuk – konkrétabb:

- végbizonyítvány megszerzésére fókuszáltak ők is, de a diploma konvertálhatóságát pontosabb kritériumokkal írták le
- a felsőfokú oklevél versenyelőnyt jelent a munkaerőpiacon
- elvárásuk az volt, hogy munkahelyüket megtartsák,
- pozíciójuk növeljék
- középvezetői, felsővezetői beosztásukkal jövedelmük is növekedjék
- tanuláshoz fűződő attitűdjei: a megtanult tudás- és képességtartalmakat személyiségüket gazdagító folyamatként, magát a tanulás pedig élményként vették be emlékezetükbe.
- **A nők számára a tanulás motivációja nem csupán ismeretszerzésre buzdított, hanem olyan életstratégiát formáló tevékenység, amely tudatos eszközévé vált a jobb és könnyebb munkafajták, magasabb jövedelem és nagyobb biztonság, önállóság, öntudatosság elnyerésére.**

Köszönöm a figyelmet!

